

РОЗДІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА (НА ПРИКЛАДІ ДЖЕРЕЛ 60-80-Х РР. ХХ СТ.)

Науковий інтерес до вітчизняної педагогічної думки значно активізувався у контексті сучасних освітніх реформаційних процесів, що зумовлено, зокрема, необхідністю переосмислення, а також уведення у науковий обіг педагогічних праць науковців, які жили і працювали в різні історичні періоди. Це дасть можливість всебічно охарактеризувати педагогічну думку в її генетичних, причинних та інших зв'язках із загальними закономірностями розвитку освіти в Україні.

Після жовтневої революції 1917 р. питання історії освіти широко майже не досліджувалися, через їх другорядність в умовах зміцнення більшовицької влади. Радянський період історіографії з досліджуваної проблеми характеризується домінуванням комуністичної ідеології, яка впливала на всі суспільні процеси і визначала основні напрямки наукових досліджень. Тоталітарна система радянського періоду контролювала діяльність усіх державних і громадських організацій та установ, що унеможлиблювала самостійний пошук дослідників. Саме тому кількість опублікованих праць з даної проблеми була незначною.

У 1937 р. у Львові побачила світ праця С. Сірополка “Історія освіти на Україні”, що є однією з перших спроб вивчення історії освіти в Україні [3]. Ця книга може бути віднесена до історіографічної спадщини українського народу. Сучасні науковці позитивно оцінюють роботу історика за виклад матеріалу в руслі єдиної цілісної концепції. Її автор з позицій українофільства намагався з'ясувати чинники, що впливали на розвиток освітньої справи, встановити її еволюцію у зв'язку зі змінами у соціально-політичному житті українців. У своїй монографії С. Сірополко намагався вичерпно висвітлити розвиток освіти в Україні від початків української історії до недалекого минулого. На жаль, автор приділив недостатньо уваги питанню жіночої і чоловічої освіти в різних закладах освіти, про які пише лише короткими загальними відомостями.

Певні аспекти проблеми роздільного навчання висвітлюються у монографіях М. Константинова “Нариси по історії середньої школи (Гімназії і реальні училища з кінця XIX ст. і до Лютневої революції 1917 р.)” [2], В. Смирнова “Реформа початкової і середньої школи в 60-х рр. XIX ст.” [4], в яких розглядалися проблеми розвитку початкової і середньої освіти, підготовки освітніх реформ 60-х років XIX ст.

Необхідно зауважити, що стислі характеристики основних типів жіночих навчальних закладів подаються у вигляді коротких нарисів на сторінках “Педагогічної енциклопедії” (1965 р.): В.П. Лапчинська “Жіночі гімназії” [5], Р.Т. Аблова, В.П. Лапчинська “Жіноча освіта”. Енциклопедія дає досить короткі відомості про загальний характер розвитку жіночої освіти у Росії.

Важливою працею, яка присвячена освітньому питанню на території України у 60-90-х рр. XIX ст. є книга В.Й. Борисенка “Боротьба демократичних сил

за народну освіту на Україні в 60-90-х рр. XIX ст.” [1], в якій автор наголошує на тяжкому матеріальному становищі, національному гніті, на відсутності кваліфікованих учительських кадрів, що негативно позначилося на системі народної освіти.

Узагальнюючим історико-педагогічним дослідженням, в якому окремі аспекти проблеми роздільного навчання знайшли висвітлення, є колективна монографія “Нариси історії школи і педагогічної думки народів СРСР. Друга половина XIX ст.” [6]. На основі аналізу фактологічного матеріалу, автори досліджують процес становлення нових типів шкіл, з’ясовують зміст статутних документів середніх навчальних закладів створених у системі Міністерства народної освіти, Маріїнського відомства та інших відомств, а також розглядають проведені реформи системи освіти. Але в розділі, розвитку шкільної справи в Україні, особливості організації освітніх навчальних закладів не досліджені. Проте дана праця також не позбавлена ідеологічного забарвлення, головна увага в ній також зосереджена на висвітленні “боротьби трудящих мас за право на освіту.

Отже, радянські дослідники зробили помітний внесок у вивчення загальних проблем розвитку шкільної справи в Україні, як складової Російській імперії кінця XIX – початку XX ст. Радянська історіографія однозначно трактувала заходи урядових структур як такі, що гальмували поширення освіти серед населення, даючи тим самим критичні оцінки їхній діяльності. Ми в своєму дослідженні звернули увагу лише на ті праці, які більшою мірою торкаються проблеми роздільного навчання, а в цілому порушена нами проблема не була предметом широкого дослідження серед науковців даного періоду

Література

1. Борисенко В.Й. Борьба демократических сил за народную освіту на Україні в 60-90-х рр. XIX ст. / В.Й. Борисенко. – К.: Наукова думка, 1980. – 155 с.
2. Константинов Н.А. Очерки по истории средней школы (Гимназии и реальные училища с конца XIX в. и до Февральской революции 1917 г.) / Н.А. Константинов. – М.: Учпедгиз, 1947. – 247 с.
3. Сірополко С. Історія освіти на Україні / С. Сірополко. – Львів, 1937. – 174 с.
4. Смирнов В.З. Реформа начальной и средней школы в 60-х годах XIX в. / В.З. Смирнов. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1954. – 310 с.
5. Лапчинская В.П. Женские гимназии // Педагогическая энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, 1965. – Т.2. – С. 14-17.
6. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР. Вторая половина XIX в. – М.: Педагогика, 1976. – 600 с.